

A jövő könyvtári terei

VIRÁGOS Márta

Bevezető

Magyarországon a felsőoktatás radikális átalakulása számos olyan problémával szembesítette az intézményeket és az oktatói gárdát, amelyek az eddigi oktatás-szervezéssel és az eddig alkalmazott oktatási módszerekkel nem kezelhetőek, így jelentős szemléletváltásra van szükség. Ez azt jelenti, hogy a hagyományos oktatásközpontú szemlélettől elmozdulva a hallgató személyes igényeit figyelembe vevő adaptív tanulás, a felfedezésen alapuló és problémamegoldó oktatási modell bevezetése lehet eredményes.¹

A tanulás hagyományos helyszínei és támogatói a könyvtárak. A hallgatók azonban ma már erőteljesen támaszkodnak a technikára, saját mobil eszközeikkel, különféle alkalmazásokkal kívánják elérni a szükséges tartalmat, ezért a könyvtáraknak meg kell újulniuk, és a könyvtárosoknak is új kihívásoknak és feladatoknak kell megfelelniük.

A *Fokozatváltás a felsőoktatásban* című felsőoktatási stratégia kiemelt feladata a hallgatói sikeresség növelése. A tanuláshoz szükséges irodalom közrebocsátása mellett a könyvtárosoknak egyre több segítséget kell adniuk a hallgatóknak nemcsak az információs források közötti eligazodáshoz, de bizonyos hiányzó tanulási készségek elsajátításához is. Szervezett oktatással és személyre szabott tanácsadással segítik őket az egyre nagyobb önállóságot feltételező tanulási feladatokban, az információ kereséséhez és felhasználásához szükséges készségek fejlesztésében. A felsőoktatási intézményekkel szembeni igények, többek között

a külföldi hallgatók arányának növekedése fontos feladatot ró a könyvtárra, mint a tanulási szolgáltatásokat biztosító, és általában a campus-élet minőségét befolyásoló szervezetre is. Ehhez kapcsolódik az a mind a *Digitális Oktatási Stratégiában*, mind a Fokozatváltásban kijelölt cél is, hogy az intézmények biztosítsanak akadálymentes épület- és informatikai infrastruktúrát az egyetemi közösségeknek.

A könyvtáraknak ehhez igazodóan kell átalakítaniuk és rendelkezésre bocsátaniuk fizikai tereiket és információtechnológiai infrastruktúrájukat, alkalmasá kell tenni azokat a hallgatók egyéni és csoportos feladatmegoldása, gyakorlat- és problémaorientált tanulása, az egymással és az oktatókkal való konzultáció számára is²

Az oktatás és a képzés terén folytatott európai együttműködés új prioritásai

Európára számos sürgős feladat vár: újra kell indítani a munkahelyteremtést és a gazdasági fellendülést, fenntarthatóvá kell tenni a növekedést, át kell hidalni a beruházási szakadékokat, javítani kell a társadalmi kohéziót, és különös figyelmet kell fordítani a radikalizálódásra és az erőszakra. Ugyanakkor Európának kezelnie kell az olyan hosszú távú kihívásokat is, mint amilyen az elöregedés, a digitális korszakhoz való alkalmazkodás, valamint a globális, tudásalapú gazdaságban folyó versenyben való helytállás.

Az, hogy Európában alacsony szintűek az alapvető kompetenciák, visszaveti a gazdasági fejlődést, és nagyban korlátozza az egyének szakmai, társadalmi és személyes kiteljesedését. A foglalkoztathatóság javítása, az innováció fokozása és az aktív polgári szerepvállalás ösztönzése érdekében az alapvető kompetenciáknak együtt kell járniuk olyan más kulcskompetenciákkal és attitűdökkel, mint amilyen a kreativitás, a vállalkozói készség és a kezdeményezőkészség, a digitális készségek (ideértve a kódolást), az idegen nyelvi kompetenciák, a kritikus gondolkodás – többek között az elektronikus írástudás és a médiaműveltség révén –, valamint a növekvő ágazatoknak, például a zöld gazdaságnak megfelelő készségek.

2014-ben az Európai Unió megfelelő fórumain sor került az „*Oktatás és képzés 2020*” stratégiai keretrendszer átfogó féldős értékelésére, amelyben a tagállamok és a legfőbb érdekelt felek vettek részt. Az értékelés három fő szakpolitikai következtetése röviden a következő:

– Nagy értéket jelent egy integrált, az oktatás és a

képzés minden szintjét átfogó keretrendszer. Mivel manapság fontos a rugalmasság és a tanulási tapasztalatok közötti átjárhatóság, szakpolitikai koherenciára van szükség a koragyermekkori neveléstől és az iskolától a felsőoktatásig, a szakképzésig és a felnőttkori tanulásig.

- Az „*Oktatás és képzés 2020*” négy stratégiai célkitűzése (és a jelenlegi uniós referenciaértékek) továbbra is érvényben maradnak, mivel azokat átfogó és előretékintő módon fogalmazták meg a 2009. évi EU-tanácsi következtetésekben. A szakpolitikai irányt azonban át kell állítani, hogy az figyelembe vegye mind a sürgető gazdasági kihívásokat, mind pedig azt a szerepet, amelyet az oktatás az alapvető értékek, az interkulturális kompetenciák és az aktív polgári szerepvállalás átadása terén játszik.
- Még intenzívebbé kell tenni az „*Oktatás és képzés 2020*” keretrendszernek az EU általános foglalkoztatási, növekedési és beruházási stratégiájában betöltött pozitív szerepét.³

A Tanács és a Bizottság közös jelentése, amely 2015-ben készült el, a felsőoktatásra vonatkoztatva a következő prioritásokat emeli ki:

1. A felsőoktatási rendszereknek hozzá kell járulniuk a tudásalapú gazdasághoz. A felsőoktatásnak eredményesen kell reagálnia a változó társadalom és munkaerőpiac igényeire azzal, hogy biztosítja, hogy a modernizáció az oktatás, a kutatás és az innováció közötti szinergiákra összpontosítson, továbbá azzal, hogy összekapcsolja a felsőoktatási intézményeket és a helyi közösségeket és régiókat, valamint innovatív megközelítéseket alkalmazzon a tananyag relevanciájának javítása érdekében, többek között az információs és kommunikációs technológiák (IKT) alkalmazása révén.
2. Támogatandó az innovatív pedagógiai módszerek és a digitális készségek és eszközök aktívabb használata. A digitális forradalom fokozza a digitális készségek és kompetenciák iránti keresletet, az oktatásnak és a képzésnek pedig figyelembe kell vennie ezt a szükségletet. Ehhez infrastrukturális beruházások, szervezeti változások, az oktatók számára pedig digitális eszközök és digitális kompetenciák szükségesek, és létre kell hozni digitális (és nyitott) oktatási segédanyagokat és jó minőségű oktatási szoftvereket. Innovatív és aktív pedagógiai módszereket kell bevezetni, amelyek részvételen alapuló és projektalapú megoldásokra építenek. A nyílt oktatási környezet képes elősegíteni az oktatási ágazatok közötti együttműkö-

dést, többek között a hátrányos helyzetű tanulók kapcsán is.

3. Fontos az oktatóknak nyújtott határozott támogatás. Az oktatókat fel kell készíteni arra, hogy kezelni tudják a hallgatók egyre nagyobb fokú sokféleségét és optimális módon használják az innovatív pedagógiai módszereket és az IKT-eszközöket. Ehhez folyamatos továbbképzést kell nyújtani a számukra.⁴

A jövő felsőoktatásának kulcsszavai: verseny, minőség, teljesítmény és siker

A felsőoktatás versenyképessége a nemzetközi tudáspiacon történő pozíciószerezésre való készséget feltételezi, valamint a ranglistán való előrelépés és a tartós helyállás képességét. Ezt a képességet az oktatási piacon a hallgatókért való versengésben való sikeres szereplés (hazai hallgatók vonzása, hazai tehetségek megtartása, külföldi hallgatók irányába vonzerő megléte), az elért tudáspiaci részesedés és jövedelmezőség megtartása és fenntartható növelése jelenti. Ide tartozik az oktatási, nemzetközi, tudományos kutatási tevékenységben, az innováció terén megszerzett pozíció megtartása és erősítése (kutatóegyetemek nemzetközi rangsorában elért helyezése), valamint a vonzerő a nemzetközi szabad tőke kutatási megbízásaira, kutatási együttműködési célú bevonására. Ezek a jellemzők nem egyenlő súllyal befolyásolják a versenyképességet, prioritásukat is meg kell határozni.

A versenyképességet befolyásoló tényezők közül a téma szempontjából a legfontosabbak:

- Az oktatás színvonala, minősége. A fogalmak tisztázása (mit is értünk színvonalon, minőségen, miként változik ez a képzési szint, a képzési terület szerint) elengedhetetlen. Más a minőség megítélése a professzor, a jól és a rosszul tanuló hallgató, a potenciális munkáltató, és az intézmény tulajdonosa szempontjából is. Nem szabad leszűkíteni a minőség fogalmát az akadémiai kiválóság kérdésére.
- A felsőoktatási infrastruktúra nagyobb tömegű hazai és külföldi hallgató befogadására való alkalmassága (kampuszok, kollégiumok).
- Az oktatási és tanulási technológiák fejlettsége.
- A kibocsátott diplomák mögötti tudásanyag, a kifejlesztett képességek viszonya a hazai és az európai munkaerőpiac igényeihez. A tudásanyag mögött tananyag, hatékony oktatási módszer, hallgatói motiváció, kreatív környezet és még számos tényező húzódik meg.^{5,6}

Nem véletlen, hogy a felsőfokú oktatás területén az elmúlt években számos kritika fogalmazódott meg, melyek egyaránt érintették a képzések minőségét, tartalmát és szerkezetét. A versenyképesség fokozása szempontjából fontos a hallgatók kompetencia szintjének emelése, másrészt a korszerű tanulási stratégiák elsajátítása: ezzel elérhető lesz, hogy a hallgatók képessége és tudásszintje a munkaerőpiaci elvárásoknak megfeleljen.

Miért van egyáltalán szükség a felsőoktatásban új szemléletre, miért kellene máshogyan működtetni azokat az oktatási folyamatokat, amelyek évszázadokon át eredményesek voltak?

Az egyik ok a felsőoktatás expanziójából következik: egyrészt a felsőoktatásba bekerült hallgatók csoportja rendkívül sokszínűvé vált, másrészt viszont olyan hallgatók is érkeztek a felsőoktatásba, akik a hagyományos egyetemi oktatás keretein belül nem képesek önállóan eredményesen tanulni. A hallgatói sokszínűség kérdése a felsőoktatási mobilitás erősödésével pedig új dimenziót is kapott.

A másik fontos okot a munka világa oldaláról érkező elvárás jelenti: a képzett munkaerővel szembeni követelmények – túllépve az adott terület mögött álló tudományos eredmények ismeretén – új elemekkel, például az innovációra való képességgel, kreativitással, adaptációs képességgel, kezdeményezőkésséggel egészültek ki.⁷

A Magyar Kormány 2008-ban határozott úgy, hogy csatlakozik az Európai képesítési keretrendszerhez, és annak implementálásaként nemzeti szintű képesítési keretrendszert dolgoz ki és vezet be.

A szakértők által kialakított rendszert (Magyar Képesítési Keretrendszer, MKKR) a kormány 2012-ben elfogadta és előírta az annak bevezetéséhez szükséges fejlesztések elvégzését (a 2017/2018-as tanévtől került ténylegesen bevezetésre).⁸

A képesítési keretrendszerek lényegi újítása, hogy a képesítéseket nem az azokat kibocsátó iskolatípusok vagy a képzési idő hosszával kategorizálják, hanem képzési szintenként megfogalmazzák azokat a tudásokat, képességeket és más kompetenciaelemeket, amelyeket adott képesítések kiadásához szükségesnek tartanak. A különböző nemzeti képesítési keretrendszerek a képesítések kiadásához szükséges tudásokat, képességeket és más kompetenciákat ún. tanulási eredmények segítségével írják le. Összefoglalják, hogy adott képesítéssel rendelkező egyén mit tud, mire képes, mennyire önálló, és milyen egyéb kompetenciával rendelkezik.

(a) A szakmai kompetenciák megalapozását és fejlesztését támogató kompetenciák alcsoportjai

(b) Személyiségjellemzők, értékek, attitűdök, nézetek, motiváció fűcsoportjai alcsoportjai

1. ábra

A felsőoktatás általános kompetenciái

(Forrás: A felsőoktatás általános kompetenciái. Oktatási Hivatal. https://www.oktatas.hu/felsooktatas/projektek/tamop413_szolgfejl/projekt_eredmenyei/felsooktatas_altalanos_kompetenciai)

Az MKKR négy kategóriát állított fel, ezek:

- a kompetencia összetevőiként: a tudás; a képesség; az attitűd,
- valamint az adott szituációban jellemző: autonómia és felelősségvállalás.

A fejlesztési munkálatok során születtek meg párhuzamosan az általános kompetenciák, amelyeknek eddig nem voltak előzményei a hazai felsőoktatásban (nemzetközi használatuk azonban régóta ismert).

A felsőoktatásban szükséges definiált általános kompetenciák minden egyes képzési terület számára azonosak, de természetesen bármely képzési területről legyen szó, annak szakterület-specifikus kimeneti leírásaival és azok szintjével együtt értendők.

A 21. század hallgatói

Egy egyetem stratégiai célja egyértelműen az, hogy minél eredményesebben nyújtsa szolgáltatásait, polgárait pedig tértől és időtől függetlenül a lehető legmagasabb színvonalon tudja kiszolgálni. Ez a felsőoktatásba beérkező Z generáció számára a hagyományostól eltérő, innovatív tanulási környezet biztosítását jelenti. *Az innovatív tanulási környezet a valós és virtuális terek olyan szimbiózisát jelenti, amelyek optimális feltételeket nyújtanak a tanuláshoz, kutatáshoz, általános informálódáshoz és közösségi élethez.* Olyan feltételek, amelyek megteremtik az oktatáshoz, a tanuláshoz és a kutatáshoz kapcsolódó tudományos

dokumentum- és információellátás, valamint egy magas szintű hálózati, technológiai alapú tartalomfejlesztés és kommunikáció környezetét.

Ahhoz, hogy az egyetemi környezetet fel lehessen készíteni az új igények kielégítésére, egyrészt számba kell venni az új oktatási módszerek alkalmazásához szükséges oktatási és tanulási terek kialakítási követelményeit, másrészt ténylegesen meg kell ismerni a Z generáció tanulási, információszerzési szokásait. Ennek a generációnak a tagjait az 1996 után született fiatalok alkotják, ők az információs kor gyermekei, együtt nőttek fel az internethasználat elterjedésével. A digitális bennszülöttek első hullámaként tartjuk számon őket.

Nagymértékben különböznek az előző generációktól, hiszen ők a világ első globális nemzedéke, a globális falu első gyermekei, akik ugyanazon a zenén, ételen, mozifilmen, és divatirányzaton nőnek föl. Ez a nemzedék a legkisebb létszámú, a legoktatottabb, a legkisebb családba született, a legidősebb anyák nevelik, és a leghosszabb várható élettartammal rendelkeznek. Ők az X vagy az Y generáció gyermekei. A jövő generációja abban is különbözik a korábbiaktól, hogy egy digitális generáció, ők a „dotcom” gyerekek, beleszülettek a digitalizált világba, így minden digitális eszközt természetesnek vesznek, az emberek mindennapjainak nemcsak kiegészítéseként, hanem szerves részeként kezelik azokat. A mai

fiatalok virtuális közösségekben élnek, a világhálón töltik szabadidejük nagy részét, és kapcsolataikat is az internetes közösségi oldalakon építik ki, – félő azonban, hogy a virtuális térben nem tanulják meg a konfliktusokat megfelelően kezelni. A GfK-csoport kutatása szerint* a magyar fiatalok egynegyede érzi úgy, hogy nem tud beilleszkedni a szűk környezetébe, és sokkal könnyebben talál barátokra a virtuális térben. A Z generáció az információfeldolgozásban sokkal jobb képességekkel rendelkezik, mint az előző nemzedékek, viszont esetükben rövidül a figyelem időtartama, és az elvont gondolkodással szemben a képekben való gondolkodás kerül előtérbe. Nagy Zoltán médiakutató felsőoktatási intézményekben végzett felmérés alapján azt állapította meg, hogy egy 12 soros, egyperces olvasásnyi tartalommal a hallgatók alig 60%-a volt képes megbirkózni a kiszabott idő alatt, a tartalmat reprodukálni pedig csak 1/3-uk volt képes.⁹ Összegezve megállapíthatjuk, hogy egy új hallgatói generáció jelent meg, akik digitális esz-

közökön nőttek fel a mindennapi környezetükben. Számukra fontos az azonnali információszerzés, széleskörű hálózati kapcsolatrendszerrel rendelkeznek, melyben szívesen osztják meg a megszerzett vagy az általuk generált tartalmakat. Az idősebb generáció – természetesen az oktatói kar nagyobb hányada – egy analóg világban született, ezáltal bevándorlóvá vált az új világban, számukra folyamatos tanulás és fejlődés szükséges az új technológiák készség szintű használatához.¹⁰

A webtechnológiák innovációja mind az információszerzésben mind a tanulási folyamatban óriási átalakulást hozott. Az információszerzésben a technológia lehetővé tette a felhasználók számára, hogy passzív fogyasztókból az információ lényeges elemeinek létrehozásában is részt vehessenek, sőt a mobil technológia révén a személyre szabott információ csomagokhoz juthatnak.

A tanulási folyamatban a fejlődést az alábbi módon tudjuk érzékeltetni az 2. ábrán:

2. ábra

A tanulási folyamat fejlődési szakaszai

(Forrás: Oktatás-Informatika. 3. évf. 2011. 3-4.sz. 32-45 p. www.oktatas-informatika.hu)

A felsőoktatásban megjelenő oktatás tanuló-központú megközelítése a tanulás korszerű értelmezésére építve a hallgatók aktív tanulási tevékenységére fókuszál, kiemelve az oktatók tanulástámogató tevékenységét. Ez a megközelítés szemléletmódként értelmezhető, amelyben nem egy-egy módszer vagy technika használata válik fontossá, hanem egy olyan tanulási környezet létrehozása, amely támogatja a mélyreható tanulást, a valós élethelyzetekhez kapcsolódó feladatok megoldását, ezzel segítve a hallgatókat az új tudásrendszerek aktív létrehozásában. A tanuló (hallgató) központú kifejezés arra utal, hogy a tanulószervezésben elsődleges az egyéni igényekre,

tanulási sajátosságokra épülő tervezés és megvalósítás. Lényeges elem a közösségközpontúság: olyan tanulási formák alkalmazása, amelyek lehetővé teszik az egymástól tanulást, a tanulót aktivitásra ösztönzik és bátorító környezetet biztosítanak.

Nemzetközi kitekintés

Az új generációk oktatása tehát új, a korábbiaktól eltérő módszereket igényel. Ezt az utóbbi évtizedekben nemcsak oktatáskutatók foglalmazták meg, de a felsőoktatási intézmények vezetői is elismerték. Az Egyesült Államokban és Európa fejlett országaiban

* GfK Hungária Piackutató Intézet (2008): Életmód: a mai fiatalok aktívak és mobilak, http://www.gfk.hu/imperia/md/content/gfk_hungaria/pdf/press_h/press_20080612_h.pdf,

már évekkel korábban megfogalmazták, hogy az egyetemi oktatás versenyképességének egyik kulcseleme az, hogy az új, interneten elérhető eszközöket teljes mértékben a tanítás-tanulás folyamatába integrálják. Ezekben az országokban több felmérés és összefoglaló tanulmány készült, amelyek azt mutatták be, hogy milyen stratégiával és fejlesztésekkel tudták megvalósítani a teljes szemléletváltást a felsőoktatásban. Minden tanulmány egyetértett abban, hogy *akkor lehet eredményes a fejlesztés, ha a felsőoktatási intézmény minden érdekelt felet bevon a stratégia megalkotásába és végrehajtásába (oktatási szakember; informatikus, könyvtáros, akadémiai szféra).*

Az Egyesült Államokban a National Science Foundation (NSF) által támogatott „*Planning for Assessing 21st Century Spaces for 21st Century Learners*” tanulmány különböző oktatási profilú amerikai egyetemek projektjeit mutatja be.¹¹ Ahhoz, hogy eredményesen lehessen kialakítani az új oktató- és tanulótereket, fel kellett mérni az intézményben alkalmazott oktatási módszereket és a hallgatók tanulási szokásait. Az egyetemi oktatás technikai problémáit három területre lehet koncentrálni:

- „digitális” hallgató: a ma egyetemi hallgatója a valós és virtuális terek teljes szimbióziséra igényli, ahol optimális feltételek vannak a hallgatói létezéshez (tanulás, kutatás, közösségi élet, pihenés);
- „analóg” oktató: ők bevándorlók a digitális világba, ezért nagyobb hányaduknak nehézséget okoz a technológiák készség szintű használata;
- hiányoznak az oktatás-technológusok (pedagógiai módszertani és technológiai segítség) és sok helyen a modern, interaktív oktatási anyagok.

A problémák feltárása és elemzése után indult el a közös tervezés és megvalósítás, amely a sikeres esetekben az egész egyetemi campus épületgyűjtésének korszerűsítését célozta meg: olyan tanulóterek (hub) kialakítására törekedtek, melyek biztosítani tudják a mai hallgatók információszerezési, tanulási és közösségi kommunikációs igényeit. A tanulmány a 3. ábrán bemutatott követelményeket támasztja egy modern tanulóközpont irányába.

Nagy-Britanniában az Egyesült Információs Rendszerek Tanácsa (JISC, Joint Information Systems Committee) 2006-ban adott közre útmutatót „*Designing spaces for effective learning*” címmel, amelyben elsősorban a tervezés szempontjaira helyezi a hangsúlyt.¹² Néhány fontos megállapítást az egyes intézmények részéről érdemes kiemelni:

3. ábra

Modern tanulóter

(Forrás: saját készítés, V. M.)

„A tanulási módszer 21. századnak megfelelő kiépítésében az adott intézmény összes érdekelt szereplőjének részt kell venni, mert ez nem egy rövid távú átalakítást, hanem egy hosszú változási folyamatot jelent.” (JISC: E-learning Group, 2005)

„Nem lehetünk biztosak abban, hogy a megalkotott terek hogyan lesznek majd a jövőben hasznosítva. De lehetőséget teremtünk arra, hogy a változások megtörténjenek.” (Tom Finnigan, Glasgow Caledonian University)

„A technológia gyorsabban változik, mint elképzelnénk. Egy új dizájnban a holnap technológiáját kell tükröznie, ahelyett, hogy a ma építene.”

A JISC útmutató a következő elvek figyelembevételét javasolja az új tanulóterek kialakításánál és tervezésénél:

- **rugalmasság:** képes legyen alkalmazkodni a jelenlegi és a jövőbeni pedagógiai módszerekhez;
- **átrendezhetőség:** könnyen lehessen a technológiai cserét végrehajtani;
- **merészség:** mutasson túl a hagyományos és bevált technológián és módszereken;
- **kreativitás:** inspirálja az oktatókat és a hallgatókat;
- **támogató és motiváló:** segítse elő a különböző típusú használók tanulási készségének fejlődését;
- **többfunkciós:** segítse elő mindenki számára a tanulás folyamatát, elégítse ki a speciális egyéni és csoportos igényeket.

4. ábra

*Learning Café at Glasgow Caledonian University
(Forrás: Glasgow Caledonian University Saltire Centre*

<https://hu.pinterest.com/studentcrowd/glasgow-caledonian-university/?lp=tru>. Jisc.Infonet)

Nagy Britanniában az informális, közösségi és szociális funkciókat is betöltő tanulóterek (Learning Centers) kialakításának már körülbelül húsz éve van hagyománya. A kikapcsolódást, barátokkal való beszélgetést, kávézás közbeni internetezést egyszerre biztosító „tanuló kávézó” (Learning Café) megalkotásában úttörő szerepet játszott a Caledonian University (Glasgow) tervező csapata, akik azt a feladatot kapták, hogy az egyetemi élettr központja legyen az új könyvtár, ahol a hallgató a nap 24 órájában hasznosan töltheti idejét.

A 2009-ben átadott Saltire Centre azóta az egyetem tanuló és szociális központjaként szolgál, és minden típusú szolgáltatást tud nyújtani (tanulmányi tanácsadás), könyv- és laptopkölcsönzés, könyvtári szolgáltatásokhoz való hozzáférés, hálózati és wifi kapcsolat, egyéni és csoportos tanulóterek, formális és informális megbeszélések, rekreáció.¹³

Franciaországban az Egyetemi Rektorok Kollégiuma (Conférence des présidents d’université) adott ki 2011-ben egy hasonló jellegű, de jóval részletesebb útmutatót, mint a JISC. Hasonlóan az eddig említett anyagokhoz, ez is erősen hangsúlyozza az oktatás és a tanulás módszerének és jellegének változását, és világosan megfogalmazza a tanulási folyamat erős „szociális” (közösségi) jellegét. Követendő példaként több angliai egyetemet is bemutat: a Sheffield Hallam University (Sheffield), a Saltire Centre (Glasgow) és az Imperial College (London), amelyek esetében

mindenhol az innovatív tanulóközpontok kialakítását hangsúlyozza. Az útmutatót az oktatási minisztérium elfogadta és ma már követendő módszereket és szabványokat jelent a felsőoktatás szereplői számára.¹⁴ A példák kiemelése nem véletlen, hiszen Európában az Egyesült Királyságban indult el leghamarabb a felsőoktatási könyvtárak funkcióváltása. Ennek legfontosabb kiváltó okai a következők:

1. az elektronikus információforrások számának jelentős növekedése, különösen a nyomtatott folyóiratok előfizetéséről az elektronikus változatra történő átállás;
2. az elektronikus tananyagok elterjedése;
3. a kutatók távolmaradása;
4. a projektmunka- és feladatmegoldás elterjedése;
5. a könyvtárosok aktív bevonása a tananyag modulok kidolgozásába és oktatásába;
6. a mobil eszközök alkalmazásának elterjedése;
7. jelentős könyvtári terek felszabadulása (katalogusok, referenz részleg, nyomtatott folyóirat-részleg).

A nyomtatott folyóiratok tárolásának megszűnésével óriási terek szabadultak fel a nagy egyetemi könyvtárakban, és ez jó lehetőséget nyújtott a terek átalakítására. Ehhez kapcsolódott az a pozitív folyamat, amely az elektronikus oktatási anyagok elkészítéséhez a könyvtárak intenzívebb részvételét és bevonását igényelte. És természetesen az új használói generáció (Y és Z) új tanulási és információszerzési

szokásai is sürgették a változtatást. A hallgatók körében végzett felmérések, interjúk válaszai szinte mindenhol azt az igényt fogalmazták meg, hogy az egyetemisták igénylik a könyvtárat mint fizikai teret, csak nem abban a formában, mint elődeik. Nekik egy teljesen behálózott és a nap minden órájában nyitva lévő „életterre” van szükségük, egy olyan helyre, ami mindent szolgáltat: csendes tanulórészt, csoportos munkára (projekttervezésre) alkalmas helyet, kávézásra, evésre, újságolvasásra, barátokkal történő beszélgetésre alkalmas tereket, vagy éppen pihenésre, csendes elmélkedésre berendezett sarkokat. Álljon rendelkezésre kivetítő, okostábla, szkennel, másolóberendezés lehetőleg alapvető dokumentumkészítő felszereléssel (spirálozó, kapcsoló, lapvágó, stb.)¹⁵ A példaként szolgáló könyvtárak esetében a létrehozott terek mindegyike tulajdonképpen egy nagy felület, melyet rugalmasan lehet alakítani és változtatni mobil eszközökkel a használók aktuális igényeinek megfelelően.

A londoni Imperial College esetében hamar felmerült a hallgatói igény a könyvtár átalakítására. A hatalmas területet elfoglaló kötött folyóiratállományt (500 m²) már senki nem használta, mert a könyvtár áttért az e-only előfizetésre. Viszont a csak mester- (és doktori) képzést folytató egyetem nagyon sok teamfeladatot és felkészülést kívánt a hallgatóktól, amihez csoportos munkára alkalmas fejlett technikával felszerelt „kabinokra” volt szükség. A mobil paravánokkal gyorsan és létszámgény szerint lehet kialakítani a kabinokat a beépített technika körül, ahogy látható az 5. ábrán.

5. ábra

Imperial College (London) folyóirat részlegének átalakítása

(Forrás: Imperial College (London) hallgatói tanulótér <http://www.imperial.ac.uk/admin-services/library/about-us/strategy>)

A team munkára alkalmas kabinok és tanulóhelyiségek kialakítására számos ötletes megoldást találunk. Sok felsőoktatási intézményben az egyetem valamilyik központi egységében (ami lehet a könyvtár is) hoznak létre több csoportos tanulóhelyiséget, ezek foglalása általában a tanulmányi rendszeren keresztül történik. A könyvtárak lehetőség szerint igyekeznek megoldást találni a különböző típusú használói terek biztosítására, amint a néhány következő példa is mutatja.

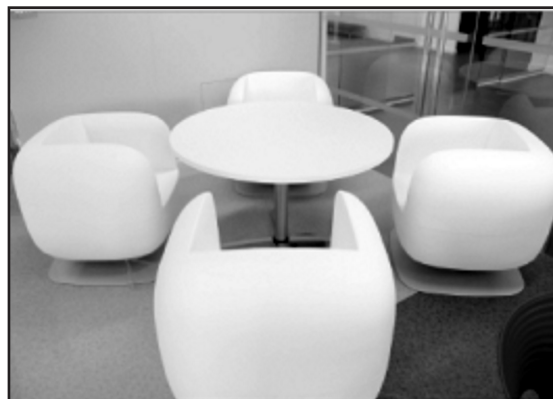

6. ábra

University of Edinburgh Library

(Forrás: University of Edinburgh Library.

<https://www.ed.ac.uk/information-services/students/study-space/group-space>)

7. ábra

Kingston University London: team munkára alkalmas tér
(Forrás: Kingston University London: team munkára alkalmas tér és kávézó. *New Library Buildings in Europe. Documentation 2010. Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche, LIBER Architecture Group.*)

A közösségi terek kiemelt szerepet kaptak a hallgatók életében, hiszen alkalmasak a diákok tanórán kívüli

életterének betöltésére. Fontos szerepet játszanak akkor is, ha az egyetem vagy a könyvtár nem tud csoportos munkára alkalmas helyiséget biztosítani. Itt lehet tanulni is, a beszélgetés és az evés nincs tiltva, mint a könyvtár többi tanulóterében.

8. ábra

Essex University Library (UK): csoportos tanulóhelyiség
(Forrás: Essex University Library (UK) <http://libwww.essex.ac.uk/Users/visitors.htm>)

9. ábra

A Kingston University London 24 órán nyitva tartó tanuló kávézója

(Forrás: Kingston University London: team munkára alkalmas tér és kávézó. *New Library Buildings in Europe. Documentation 2010. Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche, LIBER Architecture Group.* <http://liber-lag.techlib.cz>)

A Leuveni Egyetem megoldása rendkívül sikeresnek bizonyult a hallgatók körében. Az egyetem egy régi intézeti épülete került átalakításra és vált egy több-funkciós közösségi és tanulótérre. Az „Agora” névre keresztelt tanulóközpontban három funkció került kialakításra 580 ülőhellyel:

- Szociális (közösségi) tanulórész: a közösségi tér gyakorlatilag kávézó- és találkahelyként is funkcionál, de év közben rugalmasan alakítható akár csoportos vagy csendes tanulóhellyé is. (10. ábra)

10. ábra

Agora, University of Leuven

(Forrás: University of Leuven. Agora program. <https://bib.kuleuven.be/english/facilities>)

- Csendes tanulótér: a csendes tanulótér 2 nagy teremből áll, ide csak zárt üveges innivalót lehet behozni, a mobilok használata pedig tilos. (11. ábra)

11. ábra

Agora, University of Leuven

(Forrás: University of Leuven. <https://bib.kuleuven.be/english/facilities>)

- Csoportos tanulótér: a csoportos tanulórészleg különböző felszereltségű teremből áll, és maximum 4 órára lehet igénybe venni. (12. ábra)

12. ábra

Agora, University of Leuven

(Forrás: University of Leuven. <https://bib.kuleuven.be/english/facilities>)

– Nyolc hónap alatt 260 000 látogatót fogadtak, ez teljes mértékben igazolja a projekt sikerességét.

Magyarország

Magyarországon mind az Nftv. (2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról), mind a könyvtári törvény (1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről) értelmében a felsőoktatási könyvtár az intézmény központi tudásallokáló szervezete, történelmileg a tudásanyag koncentrációjában vállalt szerepe (gyűjtés, feldolgozás/rendszerezés, megőrzés, közzététel) ugyanaz. Ami óriási változást jelent, az az információkezelési technikák (technológia és módszer) gyors megjelenése, elterjedése és a hallgatók tanulási és információszerezési szokásainak megváltozása.

Az utóbbi években a felsőoktatási könyvtárakban itthon is jelentős funkcióbővülést érzékelhetünk, a változások alkalmazkodnak a használók egyre differenciáltabb igényeihez. Ezek közül két fontos könyvtárhasználati tényezőt emelhetünk ki: az egyik az újfajta tanulási, a másik a rekreációs igények együttes megjelenése.

A használók igényeihez igazodó terek esetében a magyar nyelvű szakirodalom is több éve foglalkozik a könyvtár mint „harmadik hely” fogalmával és szerepével, vagyis a könyvtár közösségi térként való funkciójával. Egyre több könyvtár törekszik arra,

hogy kialakítson az intézményen belül kikapcsolódásra, találkozásra és beszélgetésre alkalmas körzetet. Erre az egyik legjobb példa a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kávézója, amely egyesíti magában ezeket a lehetőségeket. E terek szerepe és jelentősége nagyon fontos: egyrészt elősegítik a hosszú tanulási periódus időnkénti feloldását, másrészt jelentősen fokozzák a könyvtár népszerűségét, hiszen a szociális (mai terminológiával élve a könyvtár harmadik missziója) funkciót erősítik az intézményben. Az innováció és a fantázia működhet a tervezésben és a kialakításban. A felsőoktatási könyvtárak a különböző szakterületeken tanuló hallgatók tanulási és információszerezési igényeit elégítik ki és segítik. A magyar egyetemeken nincsenek egységesen elfogadott pedagógiai elvek, minden intézmény/kar az általa bevezetett módszertant alkalmazza. Vannak olyan helyek, ahol az elektronikus oktatási elvek jobban elterjedtek, de kivételes esetben találkozhatunk csak a tanulóterek kialakításának innovatív eszméjével.

A Z generáció könyvtári terei

A felsőoktatási könyvtárak zömében folyik már formális és informális felhasználóképzés, éppen ezért alkalmasak arra, hogy kezdeményezői legyenek innovatív terek kialakításának és az oktatási egységekkel való közös használatának. Könyvtárosok és belsőépítészek fogtak össze, hogy felmérjék, mi is ennek a hallgatói generációnak az igénye.

13. ábra

Új közösségi terek

(Forrás: *New Library Buildings in Europe. Documentation 2014. Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche, LIBER Architecture Group. <http://liber-lag.techlib.cz>*)

Michaela Lancaster a Demco Interior belsőépítész fogalmazta meg nagyon találóan: „Amikor egy könyvtár belső tereit tervezzük meg, a kérdés az, hogy akarnak-e ott a hallgatók időt tölteni, nem pedig az, hogy ott kell lenniük. A különbség óriási.”¹⁶

A Z generáció hallgatói fontosnak tartják a „menő” tervezést, olyan környezetben akarnak tanulni és időt tölteni, ami inspiráló és motiváló.

Torin Monahan (2002) használta először az „épület-pedagógia” kifejezést, azt állítva, hogy a tér megtervezésének módja alakítja az abban a térben folyó tanulást. Ha a szándék például az, hogy az információban jártas, csapatjátékos és problémamegoldó végzősöket képezzünk, akik hatékonyan tudnak kommunikálni, akkor ennek nemcsak a tantervben kell megnyilvánulnia, hanem a tanulóterek és más kapcsolódó infrastruktúrák dizájnjában.

A külföldi példák, a hallgatók körében végzett felmérések, valamint a felhasználóképzés során szerzett tapasztalatok alapján az alábbi irányzatok különíthetők el:

– Hagyományos formális oktatási módszer: tantermi előadás, ahol az előadó a hallgatókkal szemben áll-

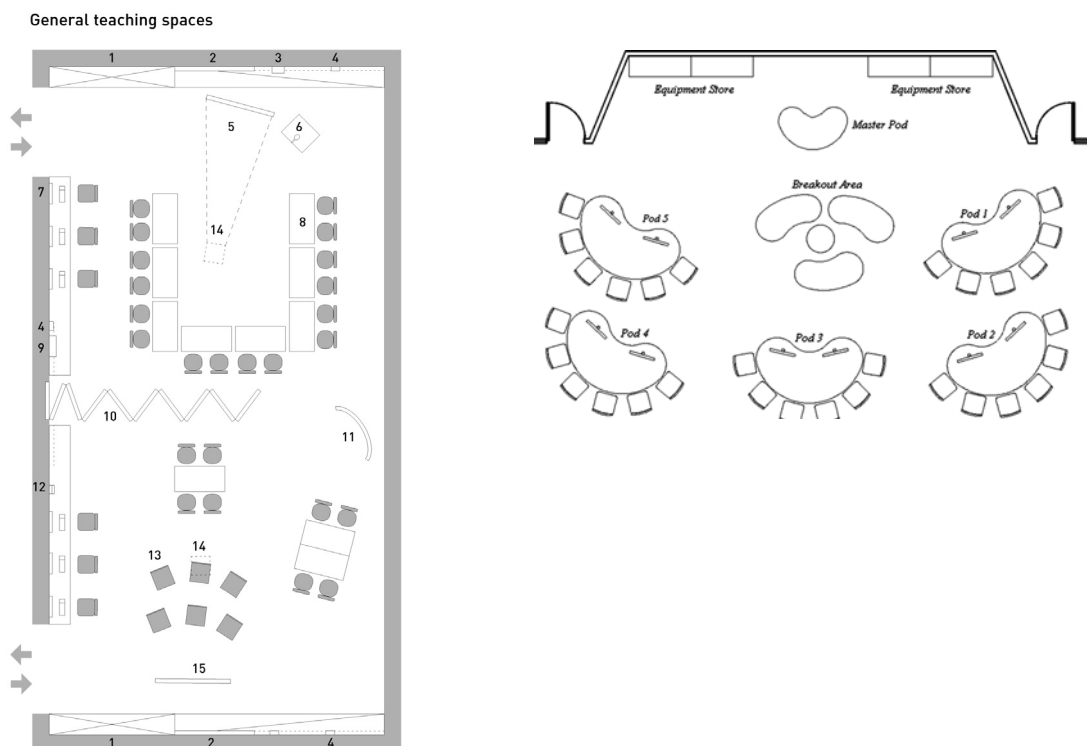
va adja át az ismereteket, az interaktivitás minimális a hallgatók és az oktató között.

- Hagyományos elrendezésű teremben interaktív oktatás, ahol a hallgatók bevonása megtörténik.
- Nem hagyományos elrendezésű teremben a hallgatók aktív részvétele kívánalom is, és megoldott.
- A hallgatók csoportos munkája előírás (projektek készítése).

A hallgatók folyamatos egyéni felkészülése előírás. A felsorolt szempontokat figyelembe véve az alábbi könyvtári tanuló-, és oktatóterek kialakítását érdemes megcélozni:

1. Interaktív oktatótér

Az interaktivitást elő lehet segíteni többféle elrendezéssel: egyrészt U-alak kialakításával, vagy egy teljesen mobil, szigetszerű rendezéssel (Pod kialakítással). Az utóbbi előnye lehet az, hogy szükség szerint további formák képezhetők belőle. A mobil kialakításnál az IT biztosítására kell külön figyelni. Alapfelszerelés az interaktív tábla és a projektor, WIFI. Az ábrákon alakítható terem valamint egy Pod rendszerű kialakítás látható.

14. ábra

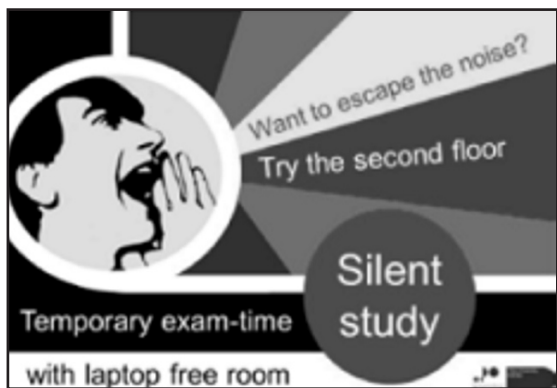
Interaktív oktatói terek

(Forrás: *Designing Spaces for Effective Learning*. JISC. www.jisc.ac.uk/media/documents/.../learningspaces.pdf)

2. Tanulóterek

Hagyományos elrendezés:

Itt a jó megvilágítást, a kényelmes széket és a tanuláshoz szükséges intimitás meglétét kell biztosítani. A hagyományos tereken belül fontos megoldani az egyéni, nagyon csendes kuckók kialakítását. A külföldi könyvtárakban megkülönböztetik a „silent” és a „quiet” zónákat. Az első a teljes csendet jelenti, ahol nincs telefon, beszélgetés és számítógép, tehát valóban az elmélyült tanulást szolgálja. A második zónában lehet csendesen beszélgetni, csoportos tanulásra szolgáló asztalok lehetnek és halk telefonbeszélgetés is engedélyezett. A zónákat jól értelmezhető jelzésekkel különböztetik meg.

15. ábra

Library, University of Plymouth

(Forrás: University of Plymouth. Designing Libraries. <http://fglibrary.co.uk>)

Csoportos tanulószobák:

4–8 fős terek kialakítására mindenhol szükség lenne a kampuszokon: egyrészt projektmunkák elkészítésére, másrészt vizsgára/dolgozatra való felkészüléshez. Ezeknek az egységeknek a kialakítása többféleképpen történhet. Ahol rendelkezésre áll nagy multifunkcionális tér, ott mobil fallal lehet kis szigeteket

kialakítani, ahol nem, ott hangszigeteléssel kell le választani a hagyományos tanulótérből. Az alapfelszerelést kell jól meghatározni: PC, laptop, interaktív tábla vagy kivetítő, stb. A csoportos tanulóterek funkciója kettős: egyrészt a kiadott projektmunkák megvalósítására szolgálnak, másrészt a közös tanulást szolgálják (vizsgamegbeszélés, vagy vizsgára való felkészülés). Ebben az esetben nem szükséges egy technikailag teljesen felszerelt helyiség.

16. ábra

Bournemouth University Library

(Forrás: Bournemouth University Library. <http://designinglibraries.org.uk>)

A rekreációs és közösségi terek is alkalmasak a tanulásra, de elsődleges funkciójuk a pihenés és a közösségi igények kielégítése.¹⁷

Felhasználók bevonása a tervezésbe

A könyvtárak szolgáltatásainak fejlesztése érdekében rendszeres konzultációt folytatnak felhasználóikkal, így természetes számukra, hogy a terek tervezésénél is kikérjék az olvasók véleményét. A legsikeresebb módszereknek a következők bizonyultak:

- brainstorming szervezése,
- kérdőív alapján ötletek gyűjtése,
- tervezési folyamatba való bevonás,
- tervpályázat kiírása.

Kérdőív alapján javaslatok gyűjtése

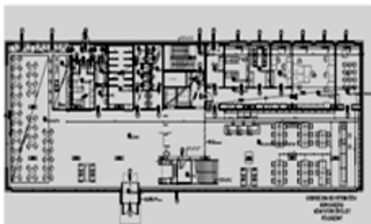
A DEENK Kenézy Élettudományi Könyvtárában több mint 2000 külföldi hallgató tanul, akik napjaink jelentős részét töltik a könyvtárban. Így logikus volt, hogy a könyvtár kikérje véleményüket a terek átalakításáról.

Dear User,

The Library management is planning to refurbish the library space and create a more user friendly environment. We would like to base the new design on your needs and would be happy to have your feedback on the current library arrangements and see ask for your ideas on a pleasant and comfortable new library interior. Please, write down your suggestions, or feel free to draw what you have in mind.

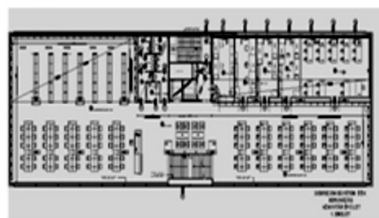
Thank you for your time and help.

Ground Floor

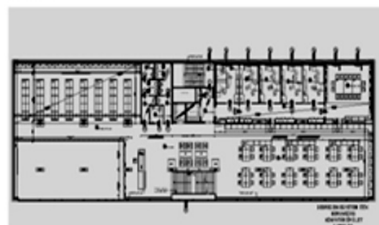
We would like to change half of the working area to a recreation space with comfortable sofas and fofoks.

First Floor

No change (a phone box will be gasf)

Second Floor

The journal shells will be moved away and 4-5 group study rooms will be created.

17. ábra

*Kérdőíves tájékoztató a hallgatói igényekről a DEENK Kenézy Könyvtárban
(Forrás: Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár: www.lib.unideb.hu)*

Tervezési folyamatba való bevonás

A Helsinki Egyetem Arabia kampuszán az Építészeti, Gépészmérnöki, Villamosmérnöki és Vegyészmérnöki karok kaptak helyet, a kari könyvtár pedig *Alvaro Aalto* után az Aalto Library nevet viseli. A legnagyobb épületben hatalmas tér szabadult fel egyrészt a laborok megszüntetésével, másrészt a hagyományos nyomtatott folyóiratok lemondásával. Az egyetem vezetése úgy döntött, hogy a diákok bevonásával tervezi és rendezi be a felszabadult területet. A projekt csoportban az Építészeti Kar két oktatója mellett hallgatók és két projektmenedzser vett részt. A terv mindenki tetszését elnyerte, így az egyetem biztosította a kivitelezéshez szükséges pénzügyi forrást. A könyvtár és az általa nyújtott szolgáltatások teljes mértékben kielégítik a Z generáció igényeit.

A másik példa hazai, a DEENK Böszörményi úti campusának könyvtára (a volt Agrártudományi Könyvtár) áttervezésének projektje. A campuson két kar folytat már oktatási és kutatási tevékenységet, és a Gazdaságtudományi Kar hallgatóinak száma jóval meghaladja a Mezőgazdasági Kar hallgatóinak számát. A könyvtár profilja is jelentősen megváltozott, mert a hagyományos mezőgazdaság-tudományi gyűjtemény mellett a közgazdaság- és gazdaságtudomány könyvtári állománya erősen növekedett. Azt is meg

kell említeni, hogy a gazdaságtudományt tanuló hallgatók jóval aktívabb könyvtárlátogatók, mint a másik kar hallgatói. Az 1970-es években kialakított – akkor nagyon korszerűnek tűnő – olvasóterem mára már elveszítette vonzerejét. A könyvtár vezetősége a kar vezetésével úgy döntött, hogy pályázatot ír ki az olvasóterem átalakítására. A pályázat nyertesét jelentős pénzjutalommal kívánta honorálni a kiíró, hogy meglegyen a kellő motiváció.

18. ábra

*Aalto University Library, Helsinki
(Forrás: Aalto Library Helsinki. <https://www.glassdoor.co.uk/Photos/Aalto-University-Office-Photos>)*

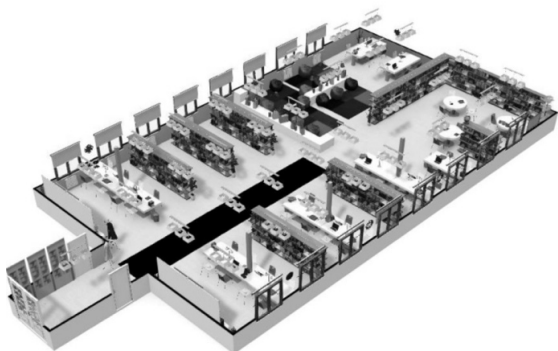
Tervezd át a BCK olvasótermét!

A Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtára (DEENK),
a DE Gazdaságtudományi Kar (GTK) és
a DE Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar (MÉK)
közös pályázatot hirdet.

Tárgya

A DEENK Böszörményi úti Campus Könyvtár csendes olvasótermének funkcionális és arcultati áttervezése.

A kiírásra több pályamunka is beérkezett, a győztes tervet *Vadász Tamás* készítette és valóban újszerű, korszerű olvasótermet álmódott meg a jövődő olvasóknak.

19–20. ábra

Vadász Tamás tervei

(Vadász Tamás terve a szerző engedélyével.

www.lib.unideb.hu)

Konklúzió

Mind a felsőoktatási stratégia, mind a júniusban elfogadott Nftv. módosítás abba az irányba fogja elmozdítani az oktatás struktúráját a felsőoktatásban, hogy nagyobb hangsúlyt fektessenek az intézmények a korszerű és innovatív pedagógiai módszerek alkalmazására.

Ehhez pedig át kell gondolni a rendelkezésre álló infrastruktúrát és végrehajtani azokat az átalakításokat, amelyeket a nyugati és amerikai egyetemek már megtettek, hogy sikeresen alkalmazkodjanak a jelen és jövő generáció tanulási igényeihez. Nem elég csak a korszerű technikát beszerezni, az oktatók pedagógiai/módszertani ismereteit is fejleszteni kell. A korszerű módszerek bevezetéséhez a felsőoktatási könyvtárak jelentősen tudnak hozzájárulni szolgáltatásaik és tereik megújításával.

Irodalom

1. KOPP Erika: Tanulásközpontú programfejlesztés = Felsőoktatási Műhely, 2013. 2. sz. 39–56. p.
2. A felsőoktatási könyvtárak stratégiai fejlesztési irányai 2018–2023.
<http://ekk.org.hu/content/szakmai-anyagok> [2018. szept. 10.]
3. A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. Az oktatás és a képzés terén folytatott európai együttműködés új prioritásai (SWD (2015) 161 final). Brüsszel, 2015. aug. 26.
4. Report to the European Commission on improving the quality of teaching and learning in Europe's higher education institutions. In: High Level Group. ISBN 978-92-79-39789-9
DOI:10.2766/81897 (http://ec.europa.eu/education/library/reports/modernisation_en.pdf. April, 2014.) [2018. szept. 10.]
5. BARAKONYI Károly: Felsőoktatási versenyképesség és stratégia. = *Educatio*, 23. évf. 2014. 4. sz. 555–566. p.
6. CHIKÁN Attila: A felsőoktatás szerepe a nemzeti versenyképességben. = *Educatio*, 23. évf. 2014. 4. sz. 583–589. p.
7. KOPP Erika: Tanulásközpontú programfejlesztés i. m. 39–56. p.
8. DERÉNYI András – VÁMOS Ágnes: A felsőoktatás képzési területeinek kimeneti leírása – ajánlások. Oktatási Hivatal. <https://www.oktatas.hu/felsooktatasi/projektek/tamop413> [2018. szept.10.]
9. NAGY Zoltán: Felsőoktatási hallgatók olvasásértéke. Interdiszciplináris pedagógia. A Kiss Árpád Emlékkonferencia előadásai. Kiss Árpád Archivum könyvsorozata. 1. köt. Debreceni Egyetem Neveléstudományi Tanszék, 2001.

10. TARI Annamária: Z generáció. Klinikai pszichológiai jelenségek és társadalomlélektani szempontok az Információs Korban. Tercium Kiadó, Budapest, 2011.
11. NARUM Jeanne L. (Ed.): Planning for assessing 21st century spaces for 21st century learners = Learning Spaces Collaboratory (LSC). 2013.
<http://www.pkallsc.org/assets/files/LSCGuide-PlanningforAssessing.pdf> [2018. szept. 10.]
12. Designing spaces for effective learning. A guide to 21st century learning space design = JISC:E-learning Group.
<http://www.webarchive.org.uk/wayback/archive/20140616001949/>
<http://www.jisc.ac.uk/media/documents/publications/learningspaces.pdf>
13. Building on experience. Learning from the past to plan for the future: Documentation of new library buildings in Europe. Edited by Inken Feldsien-Sudhaus. Universitätsverlag, Göttingen. 2008. 60–66. p.
14. Mettre en place un Learning Centre: Enjeux et problématiques. Rapport d'études. Conférence des présidents d'université. Caisse des Dépôts. Paris, 2011.
15. FORREST, Charles – BOSTICK, Sharon L.: Welcoming, flexible and state-of-the art. Approaches to continuous facilities improvement = IFLA Journal, 39. vol. 2013. 2. no. 140–150. p.
16. Designing libraries – Designing college libraries for generation Z.
<http://designinglibraries.org.uk/index.asp?PageID=552> [2018. szept. 10.]
17. KHOO, M. J. – HALL C. – KUSUNOKI, D.: A really nice spot. Evaluating place, space and technology in academic libraries. = College & Research Libraries, 77. vol. 1. no. 51–70. p.
18. TURCSÁNYI–SZABÓ Márta: Fenntartható innováció a tanárképzésben – az elmélettől a gyakorlatig. = Oktatás-Informatika. 3. évf. 2011. 3-4. sz. 32–45 p. www.oktatas-informatika.hu

Konzultált szakirodalom

SOMMER, Dorothea, SCHIDT, Stefan CLEVSTRÖM, Stefan (Eds.): High quality design on a low budget. New Library Buildings. In: IFLA Publication 171. K. G. Saur, Berlin, 2016.

LATIMER, Karen, NIEGAARD, Hellen (Eds.): IFLA Library buildings guidelines. Developments and Reflexions. K. G. Saur, München, 2007.

BEARD, Jill, DALE, Penny: Library design, learning spaces and academic literacy = New Library World, 111. vol. 2010. 11–12. no. 480–492. p.

HUNTER, Jonathan, COX, Andrew: Learning over the studying in informal learning spaces = New Library World, 115. vol. 2014. 1–2. no. 34–50. p.

A Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2018. évi Cselekvő közösségek különszáma

A Könyv, Könyvtár, Könyvtáros (3 K) ez év áprilisában online közzétett 2018-as különszámát a projekt által tavaly indított hagyományteremtő országos programsorozat, a Közösségek Hete inspirálta. A tematikus összeállítás a könyvtár közösségi szerepéről, partnerségi együttműködéséről és a már megvalósult programokról szól.

Az írások útmutatásul szolgálnak a hosszútávú könyvtári közösségépítéshez is, illetve a bemutatásra kerülő példák közül több már sikeresen szerepelt a 2017-es Közösségek Hete programsorozaton is. Számos példaértékű kezdeményezés, ötlet, lehetőség bontakozik ki az írásokban, amelyek ihletforrással szolgálhatnak azoknak a kollégáknak, könyvtáraknak számára is, akik már csatlakoztak a Közösségek Hétéhez, és bízunk abban, hogy felkeltik azoknak az érdeklődését is, akik eddig csak fontolgatták a részvételt.

A tematikus szám elérhetősége:

<https://cselekvokozossegek.hu/tudastar/szakmai-folyoiratok-tematikus-kulonszamai/#tab-id-2>

A kulturális közösségfejlesztés gyakorlata (blended) — akkreditált képzés az OSZK Könyvtári Intézetben

Az OSZK Könyvtári Intézet a **Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás** (EFOP-1.3.1-15-2016-00001) elnevezésű kiemelt projekt keretében sikeresen akkreditáltatta, és így meghirdeti **A kulturális közösségfejlesztés gyakorlata** (blended: 30 kontaktóra + 30 óra távoktatás) elnevezésű akkreditált továbbképzését.

A képzés célja,

hogy a résztvevők elsajátítsák a közösségfejlesztés alapismereteit, és képessé váljanak kulturális intézményeket célzó fejlesztési folyamatok generálására. A megszerzett kompetenciák birtokában a szakemberek jártasságot szereznek a társadalmiasított (közösségi részvételen alapuló) intézményi és az esélyegyenlőségi modellek alkalmazásában, illetve megismerik az intézményi önkéntesség támogatásának módszereit.

A képzés célcsoportja:

múzeumi, közművelődési, könyvtári, ill. egyéb kulturális területen és a civil szférában dolgozó szakemberek.

Részvételi feltétel:

min. érettségi, kulturális szakirányú végzettség, Közép-magyarországi régión (KMR) kívül működő kulturális intézményben vagy kulturális civil szervezetben betöltött munkakör.

A képzés megfelel a **TOP-5.3.1-16 és a TOP-6.9.2-16 Helyi identitás és kohézió erősítése** című pályázat kedvezményezettjei számára a pályázati felhívás 3.4.1.1. B. 5. f. pontja szerinti képzési kötelezettség előírásának.

A képzés elvégzésével megszerezhető dokumentum: tanúsítvány.

A képzés helyszíne:

Országos Széchényi Könyvtár (1014 Budapest, Szent György tér 4-5-6.)

A képzésen való részvétel

a projektnek köszönhetően **ingyenes** – a képzés során a projekt terhére elektronikus tananyagot, étkezést és szállást biztosítunk a résztvevők számára.

Képzési időpont:

csoport: 2019. február 13-14., február 27-28.

csoport: 2019. március 27-28., április 10-11.

A részvételi létszám korlátozott, ezért várjuk a részvételi szándék mielőbbi előzetes jelzését a következő e-mail címen:
toth.julia2@oszk.hu.

A végleges elektronikus jelentkezési lehetőség kialakítása folyamatban van, az érdeklődőknek erről újabb hírt és külön értesítést küldünk.

További információ:

Tóth Júlia: + 36 30 784 2156